

אסירי עני וברזל

צבי יעקבזון מצטרף לתפילתם, לשוועתם ולנאקתם של אסירי שב"ס • מבחן בחגלו

מאחל למרגל ורבנן חברי מועצת חכמי התורה שליט"א בראשות מרן ראש הישיבה חכם שלום כהן שליט"א, רבנן ותלמידיהן, אברכי הכוללים, בני הישיבות ותלמידי רשת מעיין החינוך התורני 'בני יוסף' וכל עמך בית ישראל:

גמר חתימה טובה

הדרן

בס"ד, ד' בתשרי תש"פ | 3.10.2019 | גיליון 109 | שנה ד'

"בהלוויה צעדו אלפי יהודים, רבים מהם היו עם חולצות קרועות ועיניים אדומות. אינני מכיר אותם, איך אבא הצליח להשפיע על כל כך הרבה יהודים?"

בניו ובאי ביתו של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל נפרדים

בלב קרוע ומורתח

תפילתו של כהן גדול: מרן ראש הישיבה שליט"א מעתיר על פעילי התנועה הקדושה

אשר מדינה

שבים אליך בכל לב

מול אלו המחצית פנים נגד ה' ותורתו, ניתן לראות את התמונה ההפוכה הטופחת על פניהם. ניתן לחזות בהמוני יהודים רחוקים השבים לכור מחצבתם, יוצאים בזה אחר זה מביצת המים הרדודים של החילוניות הריקה ונכנסים תחת כנפיה של התשובה. זה קורה בכל פינה בארץ, בכל בית כנסת, בזכות שרביטם של רבנים, דרשנים ומזכירי הרבנים היודעים לדבר אל הקהל הצעיר בשפתם ופותחים להם צוהר אל עולם בהיר, עשיר ומלא תוכן. ראו כיצד הם גודשים את מדרשויות 'אל המעיין', כיצד הם ממלאים את עצרות התשובה ואירועי הסליחות, כיצד הם נוהרים באלפיהם אל רחבת הכותל המערבי, ערב ערב, עם כיפות לבנות ושקופות, נושאים עיניים לשמים וזועקים מקירות ליבם. זו התעוררות אדירה שלא הייתה כדוגמתה שנים רבות, ושאת ניצניה ראינו בבחירות שהתקיימו בשנה האחרונה, עם חזרתם של למעלה מ-90 אלף מסורתיים לחיקה של תנועת ש"ס, מעבר להמוני המסורתיים שכבר נמצאים בה.

המאמר המלא בעמודים 4-5

בספרן של צדיקים

בערב ראש השנה הונח גיליון שמותיהם של למעלה מ-10,000 פעילי התנועה הקדושה על שולחנו של מרן רה"י ובירכם בכל מילי דמיטב

בסכנת הדחה: כמה חודשים אחרי ששככה פרשת 'רוסיה-גייט', מסתמנת פרשת 'אוקראינה-גייט' כאיום הגדול ביותר על נשיאותו של דונלד טראמפ • עמודים 16-17

"בלוויה צעדו אלפי יהודים, כל כך הרבה מהם היו עם חולצות קרועות ועיניים א"

פרקי דרבי אליעזר

אף אחד לא יכול להיכנס לנעלי הענק שנותרו מיותמות השבוע. שש קהילות ברחבי העולם מצאו את עצמן ללא מנהיג, עשרות נוספות איבדו את הכוח שהחיה אותן ועשרות אלפי יהודים הולכים כעת בלב קרוע על אבא שהיה ואיננו • בשיחה עם בניו ובאי ביתו של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל, ניסינו להבין כיצד אדם יחיד שאב תעצומות וכוחות נפש כבירים כל כך, ועימם הפך את העולם • הצדיק אב"ד

הרב אביאל חיים חורי

ציילומים: עזריאל משה; קובי שירה;
באדיבות המשפחה

הבניין נראה רגיל לחלוטין, בניין אלעדי טיפוסי. גם כשהגעתי לקומה הרביעית, לא מצאתי שום דבר שמסגיר את עובדת היות בעל הבית מנהיג של עשרות קהילות יהודיות מסביב לכדור הארץ ומייסד שורה ארוכה של מוסדות תורה. בית פשוט, סטנדרטי לחלוטין, קידם את פני. הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל ישב בקצה הספה. על כיסא עץ סמוך ניצבה גמרא גדולה עם דפים מהוהים. בהמשך עוד אתודע להספק של בעליה, שבעה דפי גמרא ליום.

הפגישה נועדה להיערך לרגל יום הפטירה של ידידו הצדיק רבי משה פרדו זצ"ל, מנהל מוסדות 'אור החיים' בבני ברק. הגר"א בן דוד ייסד את המוסדות ומסרם למשמרת בידי הרב פרדו. לא היה זה צעד מוכר בסדר יומו של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד. מעולם לא התראיין מעולם לא סיפר על תהפוכות ימי חייו. לראשונה מזה שמונים ושש שנים חרג מהרגלו וישב עימי ועם בנו הר"ג רבי רפאל, יבדל לחיים טובים, וסיפר על מהפכות שעשה ועל עולמות שלמים שהוקמו על ידו מהמסד, מקיזם על כל העבודה השוטפת ומוסר את המלאכה הגמורה לידי אנשים אחרים שימשיכו וינהלו את מוסדותיו.

לפני השיחה בירכתי ברכה. כמדומני 'אשר יצר' הרב לא שמע את סיום הברכה ולא ענה אמן. את עגמת הנפש שלו מאיבד האמן' היה אפשר לראות היטב. "חבל", אמר לי אז, "אם היית מברך קצת יותר בקול, הייתי עונה לך אמן. עשיתי הפסדתי".

הצער ניכר היטב על חריצו פניו. "מעולם לא זכור לי פעם שאבא בדרך בלי שיענו אחריי אמן", מספר לי בנו רבי רפאל, העומד בראשות המוסדות כיום. "גם כטיטוס ארוכות, לא טעם מאומה עד שוודא שיש יהודי שיענה אחריי אמן. ואם אין יהודי, היה נשאר צמא שעות ארוכות, עד שימצא. "בשעות הלילה, כאשר לא היה בבית מי שיענה לו אמן, היה מתקשר לילדיים או לבני משפחה מכל רחבי כדור הארץ כדי שיענו לו

אמן. בשבתות כשלא היה לידו משהו, יצא לרחוב וחיפש עובר אורח. מאז שמכר את ביתו מרוב חובות ועבר לגור בדירה של תלמיד באלעה, היה יוצא למרפסת ומנסה לאתר משם אדם שיבחין בו. וכך מקומה רביעית היה מברך בקול רם וצלול, העיקר שהיה אמן לברכה".

ועכשיו אני, ברוב בורותי, הפסדתי לו רבי אליעזר 'אמן' אחת ויחידה. השיחה התארכה. הגר"א בן דוד סיפר וסיפר מה שלא סיפר מעולם, לאף אדם. כל קטע קצר מימי חייו הסוערים ראוי להירשם כספר עב כרס. מלחמות מול ילדי הערבים ותעלולים להציל את ילדי טהראן לאחר השואה; תחכומים מול פעילי הסוכנות החילונים בפרס, אלה שניסו לשלוח לארץ ילדים תמימים ולהשיל מעליהם כל סממן יהדות; ליווי עולי פרס שהשתקעו בארץ, מורא שהילדים נכנסו לחינוך חרדי טהור. וכל זה היה עוד לפני נישואיו.

אחרי תחתונה כבר הקים את מוסדות 'אור החיים' לבנות הפריפריה. בכלל לא התכוון להקים אימפריה כמו שיצא בסוף. בסך הכל דאג לזירת מגורים עבור כמה בנות ספרדיות שביקשו ללמוד בבני ברק. דאגה הצטרפה לדאגה ובמשך שמונים ושבע שנה הדאגות הללו הקיפו את כלל ישראל. עשרות מוסדות וארגונים הקים, עשרות אלפי יהודים חבים לו את חייהם הרוחניים, ועדיין הרגיש עצמו כבחור צעיר כחייל דרוך על משמרתו, אוזנו קשובה לדרישות המפקד העליון. הוא לשירותו. סיפור חייו של הגר"א בן דוד, במיוחד כשהוא

"אבל אני עקשן. הגיע הלילה ושכרתי איזה חדר לישון שם. לפנות בוקר קמתי והמשכתי להמתין לו בפתח ביתו. כשיצא לתפילה התלוויתי אליו וסיפרתי לו שאני תלמיד שלו"

מספר אותו, משקף קו אחד - "אין לי שום חשבון חוץ ממה שצריך לעשות כעת".

"אני התלמיד שלך..."

היה מקרה שהחליט שעליו לגייס למוסדות 'אור החיים' את הנדיב יצחק שלום, הבעלים של חברת 'אמקור', ומהנדיבים הידועים של עולם התורה בכלל וישיבת 'פורת יוסף' בפרט. "ניסיתי להיפגש איתו ולא הצלחתי", סיפר לי אז, באותה שעת רצון. "החלטתי לנסוע להרצליה ולתפוס אותו שם, במקום שהוא התגורר. גם זה לא הצלחתי."

"אבל אני עקשן, הגיע הלילה ושכרתי איזה חדר לישון שם. לפנות בוקר קמתי והמשכתי להמתין לו בפתח ביתו. כשיצא לתפילה התלוויתי אליו וסיפרתי לו שאני תלמיד שלו. הוא הופתע, הסתובב לראות מי זה הילד הלא מוכר הזה. אמרתי לו, 'אתה הקמת בפרס את ישיבת אוצר התורה, ואני למדתי שם, אז אני התלמיד שלך'". מיד נוצר בינינו קשר והוא הוקסם מהרעיון של סמינר אור החיים. הקשר הלך והתעצם וביקש ממני לנסוע איתו לארצות הברית, שם יכיר לי גבירים שיסייעו לרעיון.

"האמת היא שבאותה תקופה זה היה חידוש גדול לנסוע לארצות הברית לגייס כספים, במיוחד לאברך ספרדי כמוני. לימים הראו לי עיתונים שכתבו על המשולח הספרדי הראשון שיוצא לארצות הברית, עד כדי כך זה היה מוזר... "ומכיוון שיצאתי, הייתי צריך להכניס את הרב פרדו יותר לעניינים, למלא את מקומי בזמן ההיעדרות. אחרי חודשיים שבתי ארצה, ראיתי שהרב פרדו יודע לנהל את המקום למילא ולעילא. הצלחתי להסתדר מאוד יפה. בו במקום החלטתי לקיים את מה שה'חזון א"י' היה אומר לי תמיד, להשתדל לא להתבטל הרבה. אז אם יש משהו אחר שידע לנהל את המקום, תמילא אני פטור הדועתי שאני פורש לאחר שנתיים של עבודה ואקבל שכר על הפרישה כמו על הדרישה, ומעשיו אני חוזר לכולל".

לרב פרדו לא היה קל להתמודד לבדו עם הגיהול של אור החיים, החובות הלכו ותפחו, ולאדם מסודר כמותו הם נדמו כהר העומד להתמוטט על ראשו. "אמרתי לו", המשיך רבי

אליעזר בויכרונותי, "שאם אין לי ילדים הוא צריך להיות רגוע. לעובדיה הנביא היו ילדים והנושה לקח אותם לעבדים תמורת החוב, לך אין ילדים, אז אתה במצב טוב..."

אחר כך הגיעה נסיעה נוספת לפרס בשליחות האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא. האדמו"ר קם ללוות את האורח הצעיר עד היציאה, מעשה שכמעט לא היה קיים בתפריט הגינונים הבעלזאי. עד היום זוכרים לו את המחווה המיוחדת של הרבי. משם המשיך רבי אליעזר ללמוד בכולל בישיבת באר יעקב, עד שנקרא לכהן כמשגיח בישיבת פורת יוסף בקטמון. בהמשך סייע לגאון רבי ניסים טולידאנו זצ"ל להקים את ישיבת 'שארית יוסף'. אלו היו הלבנים הראשונות במפעל הפצת התורה שלו, שצמח והפך לאחד הגדולים בעולם.

רק דבר אחד

"א-לי בראתני לתפארת, להיות לעולם עטרת. לשאת שמך הקדוש, להיות לגבראים כותרת. יחד הגוף והנשמה, יהיו לך למשמרת. עצמי אברי ובשרי, ישימו לכולם כתזמורת. ורצי ותלמדי לדורותם, יקדישו את שמך בחותמת. ריח ניחוח מבניך, וכל חייהם כקטורת." (מתוך שיר שכתב בהמיית נפשו)

"הרב היחיד שעמד מול עיניו של אבי מורי, הריני כפרת משכבו, זה רק 'מה השם רוצה', מספר לנו בנו רבי רפאל. "לא היה לי שום חשבון אחר, כפשוטו, בלי מליצות. כשהייתי בישיבה, חשבתי לעבור לישיבה אחרת, סברתי שאוכל ללמוד טוב יותר, ובכל זאת התעככלי מלעבור. אבא שאל אותי, 'רפאל, למה עוד לא עברת?' השבתי לו שיש לי היסוסים בגלל שידוכים. הישיבה הראשונה טובה יותר 'יוקרתית' יותר. מוטב שאשאר שם ויהיה לי, כביכול, שם טוב יותר. אלו מחשבות מוכרות אצל בחורים צעירים. "אבא שמע וגידך. עד היום ההדרכה שאמר לי אז עומדת מול העיניים. 'אל תחשוב מה טוב לך, תחשוב מה טוב לקדוש ברוך הוא. היכן הוא ירצה שתלמד, שם תלמד'". המשפטים האלו צרבו לנו את התודעה בחיים, אין לנו חיים של אנשי העולם הזה, אנחנו שכירים. זו התחושה.

דומות. אינני מכיר אותם, איך אבא הצליח להשפיע על כל כך הרבה יהודים?"

"את השראת השכינה ראיתי על פניו"

רב הרובע היהודי בירושלים, הגאון רבי אליהו מדינה שליט"א, תלמידו הקרוב של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל, נפרד בדמע ממורו ורבו

ביקש כמה חומרות שאנהג בהן בזמן הכתיבה, כמו טבילה במקוה, וכמובן שגם להן הסכמת, בכל מקרה אני טובל מדי יום. שש מזוות כתבתי לו.

כשגמרתי את העבודה מסר בידי שתי שטרות חדשים של מאה לירות. זה היה סכום עצום מאד, אבל הוא התעקש בכל הכוח שאקח את כל הכסף. זה נראה סיפור פשוט לכאורה, אבל מתחילה ועד סוף ראיתי את היראה הנוראה שהייתה לאיש הזה מכל סרך נדנדוד של חטא, שהכל יהיה לכתחילה גם בדניי ממונות.

הרב היה פיקח גדול. גם כשלקח נערים מבתים חלשים, דאג שההורים יהיו שבעי רצון מהחינוך התורני. אני זוכר מקרה ששינה פתאום את הלימודים והורה להתחיל ללמד דיני שחיטת עופות מהבוקר עד הערב, תוך זמן קצר הצליח להעמיד את כל הבחורים כשוחטים עם תעודות. למפרע התברר שהרגיש בתסיסה אצל ההורים, מדוע הבנים לומדים בלי תעודות? בו במקום צר תשובה משביעת רצון, והבחורים בותרו בישיבה וגדלו להיות תלמידי חכמים.

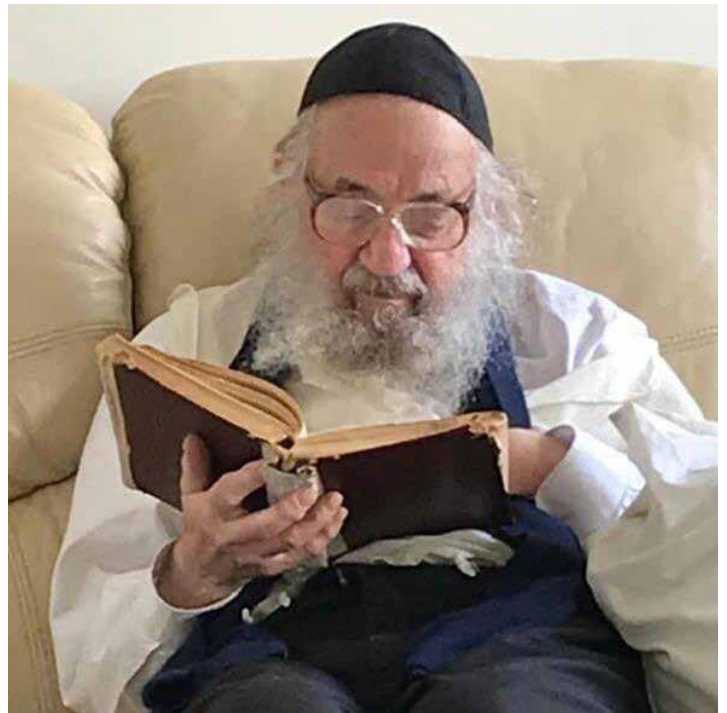
זכיתי להיות באשכנזיה דרבי. ביקשו ממני לחתום על זיהוי פניו הקדושים לפני ששחררו את גופו ללוויה. ראיתי את פניו והיו מאירות כלפידים. מאחר שאני מתעסק בטירת תמים, אומר אני בכיור, הפנים של רבי אליעזר היו אדומות וטהורות כמו אדם חי, והשראת השכינה ניכרה בהן. וי להאי שופרא דבלי בעפרא!

שמע ורשם: הרב אביאל חיים חורי

איך אפשר לסכם עשייה של שמונים שנה בכמה מילים? אני הכרתי אותו לפני שישים שנה, וראיתי כמה יראת שמיים נוראה יש לאיש הזה, כמה כל הפעולות שלו נעשות לשם שמיים, זה נורא. איך לנו מה איבדנו. בעת מסע הלוויה לא יכולתי לדבר, הזמן היה דחוק לפני כניסת החג, אבל הכאב הוא נורא. עשרות שנים של עשייה למען כלל ישראל נכנסו בעפר, ואין לנו אדם דוגמתו. אספר סיפור אחד, והוא כל כך אופייני לו, מתחילה ועד סוף. כשהייתי אברך צעיר התגוררתי בבית שמש ולמדתי בירושלים, בשיבת פורת יוסף. רבי אליעזר היה המשגיח שלנו. פעם אחת הביא איתו שתי מזוזות, ביקש שאגיה אותן. עברתי על המזוזה הראשונה, גדולה ויפה הייתה, גם הכתב יוצא מן הכלל, אבל בפסוק 'זכתבתם על מזוזות' התארכה האות 'ז' וזה נראה כמו 'מזודות'. בו במקום שראה את הטעות הזו, החליף את כל המזוזות בביתו, כי הכל היה מאותו סופר, אפילו שזו שגיאה שיכולה לקרות לכל אחד.

ראה כמה וביקש ממני שאכתוב לו מזוזה במקום זו הפסולה. היה לי קשה להסכים, כי באותו זמן כתבתי ספר תורה והורגלתי לאותיות גדולות, אבל אהבתי את המשגיח ולכבודו הסכמתי. מסר בידי 'שיל' שזה קלף העשוי מעור של עובד, זה הקלף הכי מהדר, שלו יכולים למוטט עשרה נוספים. מדי בוקר התעורר שעה לפני עלות השחר, וזה לא משנה מתי הלך לישון יום קודם או כמה לא הרגיש טוב. חוק לימודי כלל שבעה דפי גמרא ליום. אחת לשנה, בתאריך בו נכנס לברית המילה, בחול המועד סוכות, ערך סיום הש"ס חגיגי. גם את שישא סדרי משנה סיים מדי שנה ביום האזכרה של אימו, ומלבדם את הנביאים וכתובים, את כל הזוהר וספרים נוספים.

"את חוק לימודי", מספר בנו שליט"א, "אבא עשה מדי יום, ויהי מה. גם כשגופו שיווע למעט מנוחה, לא ריחם עליו אבא. היינו בטיסות ארוכות, שש עשרה שעות, שמונה עשרה שעות, אבל אבא לא יוותר על מה שקצב לעצמו לפני שישים שנה. "עם כל החיוך שלו, עם כל הבת שחוק שריחפה על פניו, אבא היה אדם של תביעות עצמיות. הייתה לו הנהגה, לדוגמה, לקרוא את הפרשה מדי שבוע מתוך ספר תורה, שניים מקרא ואחד תרגום. פסוק אחד מתוך החומש, פעם שנייה

לא פסיק פומיה. הגה"צ רבי אליעזר בן דוד זצ"ל שקוע בתלמודו

כעת? "כולנו כצאן ללא רועה. אין מי שינהיג אותנו. האמת היא שאבא דאג להעמיד רבני קהילות משכמם ומעלה בכל קהילה, אבל מנהיג כמו אבא? אין. אפילו לקהילה היהודית באיראן, זו שמדי שבוע אבא דאג לשדר להם שיעור בפרסית, גם הם איבדו את האיש היחיד שהבין לליבם. "מיד לאחר שהתפרסמה הסתלקותו בריב, אנשים מכל העולם התקשרו, לא יכולים לדבר מרוב כבי ושברון לב. את חלקם בכלל לא הכרתי, לא ידעתי מי הם, אבל הם ידעו מי זה אבא. בלוויה צעדו אלפי יהודים, כל כך הרבה מהם היו עם חולצות קרועות ועיניים אדומות. אינני מכיר אותם, איך אבא הצליח להשפיע על כל כך הרבה יהודים?"

תביעות נוקבות

אם שורת הרומה של הגר"א בן דוד יכולה למוטט עשרה אנשים פעלתנים, ההספקים היומיים

לראשונה מזה שמונים ושש שנים חרג מהרגלו וישב עימי ועם בנו הרה"ג רבי רפאל, סיפר על מהפכות שעשה ועל עולמות שלמים שהוקמו על ידו מהמסד

"גם בימי האחרונים", מבכה באוזניו בנו רבי רפאל, "כשהכרתו הייתה מעורפלת והמחלה נגסה את גופו הטהור היינו רואים את ידו הימנית מורמת בחולשה, באפסית כוח, נוגעת קלושות בקיבורת של יד שמאל ומנשקת. אחר כך מגביה שוב את היד לכיוון המצח, מגשש אחר התפילין של ראש, ומשלא מוצא אותן, מתעורר לפתע, כביכול תופס לרגע שהוא בכלל בלי תפילין. זה היה רגע שדעתו הצטללה. הרגע הזה בו גילה שהתפילין לא עליו. גופו היה חלש, רופס לחלוטין. אבל שני דברים כן ביקש שוב ושוב, נטילת ידיים והנחת תפילין.

"ראינו אותו בימי האחרונים, שפתותיו לא חדלות למלמל, מדי פעם ידו מונפת באוויר ומנשקת את החלל, משל ספר תורה נמצא כעת במיצתו. ומי ידע, אפשר שבאמת ספר תורה היה מונח בחיקו ואנחנו בעיני בשר לא יכולים לראות.

"כל עוד הכרתו הייתה צלולה, דעתו הייתה נתונה על תלמידיו הרבים והקהילות הפוזרות בכל רחבי העולם. לפני שלושה שבועות ביקש ממני שאסע לגייס כספים בפנמה. מצב המוסדות בכי רע ויש לעורר נדיבי עם. נסעתי וחזרתי לפני שבוע וחצי. הוא לא יכל לדבר, אבל ניכר היה שהוא שומע ומבין. סיפרתי לו על כל הקורות אותי בפנמה, סיפרתי לו מי תרם וכמה תרם, ראיתי את קורת הרוח על פניו וזו הייתה השיחה האחרונה בינינו. מאז איבד את ההכרה עד שניצחו אראלים את המצוקים והשאיר את כל הקהילות ללא רועה.

"הבוקר הסתכלתי בשמיים וראיתי את השמש. זו לא אותה שמש שזרחה לפני יומיים. הגוונים שלה היו אחרים. העולם בלי אבא אינו אותו עולם."

היו קהילות בלוס אנג'לס ובמינסטריואל, בבואנוס איירס ובניו יורק, חוץ מהקהילות והמוסדות בירושלים ובאלעד, מי ידריך אותן

מתוך ספר התורה ואת התרגום שוב מתוך החומש. כשלעצמו זה סדר לימוד מעייף מאד, לאחור ראש ולקרא בדילוגים.

"אבל הקושי הגדול כשהסתובב בכל מיני מקומות בעולם. הגיע למקומות שאנשים לא הכירו אותו, היה צריך לבקש מהגבאים שירשו לו לקרוא את הפרשה, והרי הם לא הכירו את האיש, בעיניהם היה טרדן, אולי טיפוס שיש לנעול מפניו את ארון הקודש במגעול נוסף.

"אבל לאבא היה מתק בשפתים. ידע לשכנע את העקשנים הגדולים ביותר. האדמו"ר רבי שלום נח מסלונים, בעל ה'נתיבות שלום', אמר פעם לאבא בדרך צחות, שהוא 'אונס ומפתה...' הם למדו בחברותא במשך כמה שנים טובות, ופעם בשבוע כל אחד היה עורך לפני רעהו את החידושים שהעלה על הפרשה. פעם אחת התפעל האדמו"ר מחידוש מסוים ואמר לו שהוא קודם כול 'אונס', שהרי הכריח להבין את הפסוק כמו שחידש, ושנית הוא גם 'מפתה', מצליח לשכנע

"כן, ואז הגיעה השעה לפעול בדרום אמריקה".

הקמת הקהילה בארגנטינה ראויה לשרטוט
המהפכה שיצרה קהילת 'שובה ישראל'
בבואנוס איירס התהווה מכוחו של אברך נמרץ
אחד.

מה פתאים דרום אמריקה? החסרה עבודה
בארץ ישראל? שאלתי אותו באותה פגישת.
"אגיד לך את האמת", השיב. "האופי הספרדי-
ארגנטינאי מצא חן בעיניי. מדובר בחומר אנושי
איכותי מאוד שהתפעלתי ממנו. יש להם כוח
ויכולות להגיע רחוק, ומאז שהכרתי אותם לא

אותך שאכן החידוש יפה ומתוק...

"לפני חורש, כאשר כמעט לא תקשר עם הסביבה, ראייתו אותו נאנח. אבא, היכן רואים לך? והוא מסמך עם היד בביטול. שוב נאנח, ואני מנסה לסדר את הכרית, ביטול אינה נוחה. אבא שוב מניף את היד לאות ביטול. שאלתי שוב, 'תגיד לי אבא, אנסה לעזור לך.' ואז גילה מה כואב לו, מה שזכר את גופו, 'דפאל, כבר שבעיים... הההה... כבר שבעיים לא קראתי שנים מקרא ואחר תנאים' אהה' - - -

ה"חומרות שלו היו 'עד העצם', לא הניח לעצמו שום ויתור ופשרה. עשה כל מצדקי לצאת ידי חובת כל השליטות והחומרות. מאז שהסתובב בשבצילו של החזן א"ש קיבל על עצמו את כל החומרותיו. בשבתות היה מלא כדי מימינו מעמד ימים ובהם משתמש; חשמל כמובן רק ממקור כשהוכך שורה של חומרות.

"פעם שהייתי איתו שבת אחת בארגנטינה. פגשנו בענברנו עליה את הסיירה של הפלטה ואגב ההזכרות בפניו שלדעת הגאון רבי מרדכי אליהו, ההפח שמנחים על הלהבות הברורות, יוצר מצב שהטמנה באופן מסוים. זו דעה יחידה, שאר השולחנים לא סוברים כמותו, אבל אבא באותו הרגע עשה 'שמניות באוויר' כדי לצאת ידי דעת הגר"מ אליהו".

אחד מפרקי חיי המרתקים הוא סיפור הקמתה של העיר החדרית 'שגב'. האמת היא שלא הכרתי את העיר הזו עד ששמעתי עליה מפיו. הסוכנות היהודית הקימה ליד סחיני יישוב יהודי. הקרבה לערבים לא עשתה טוב ואנשים לא באו להתגורר שם. גם המלט שבאו, יצאו משם כעבור זמן קצר, ותמסכו נותר שומם.

"באתי לסוכנות", המשיך הגר"א בספירו,
"אמרתני שאני מוכן ליישב את המקום הזה. הבאתי
אברכים, נתתי להם דירות טובות בגורשים. הקמתי
שם מוסדות חינוך ומקומות עבודה לנשים, כולל
מכובד לאברכים, והכול בגיבוי מממשלתי מלא.
אפילו מאפייני מצות הקהתי שם. אנשים ועמו
חמסם איך המדינה מעבירה כספים לאדם פרטי
בלי גוף או בלי עמותה, ולא התייחסתי: עשיתי
מה שצריך וזהו וכך המקום נשגב.
"אחרי מלחמת ששת הימים הייתי מוכרח
לעזוב את המקום, ולאט לאט אנשים נוספים
עזבו עד שהישיבה החדש התפרקה".

והתאכזבתם? שאלתי והבטתי לתוך עיניו הרעועות, מנסה לגלות מבע של מפה נפש. "למה להתאכזב?" העיניים המברצות של "הגרא"ם בן דוד הביטו בי בתימרון. "אני לא מתאכזב אף פעם. עושה את מה שאני רוצה לעשות ולקדוש ברוך הוא עושה מה שצריך לעשות. תדע לך ככלי, בשביל להצליח צריך לא להתפעל מכלום. ואתה עושה הכי טוב מה שאתה צריך לעשות ואלה עליו המלאכה לגמול."

“אתה יודע כמה לחמו נגדי? כוחות שגדולים ממני פי כמה. בכנסת העבירו שאילתה להבין איך אדם כמוני מקבל תקציבים שלא לפי הספר איך בכלל מוסרים יישוב לאדם אנונימי! בעיניהם זה היה אבסורד, ובאמת זו שאלה טובה שאין לי

08 **הדרד** || ד' בתשרי תש"פ

ברוך דיין האמת

הננו מבכים מרה את סילוקו של האי גברא רבא ויקרא מקים עולה של תורה בארץ ובגולה וממנט יתד וממנו פינה ליסוד מוסדות תורה רבים ואף שלח ידו בייסוד מוסדות אור החיים בעצתו ובהכוונתו של מרן החזון איש זצוק"ל, במתג שפתיו קיבץ וריבץ פעלים לתורה והשיב רבים מעוון

הגה"צ רבי אליעזר בן דוד צוקל

שנלבע בערב ראש השנה גדולה האבידה ואין תמורתה

המקום ינחם את המשפחה האבלה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ובהמשך דרכו בעבודת הקודש תנוחומו

מוסדות אור החיים בני ברק

וכבוד עשו לו במותו. ההמונים במסע ההלוויה

יש היום תשעים בחורים. "הגלגל כל כך מהר הסתובב עד שהיום זה ביוזין לבחור ארגנטינאי שלא הולך ללמוד בישיבה. יש משפחות שלמות ששם שלוש דורות ללמוד בישיבה בזכות המהפכה. הסבא, האבא והבן. זה חומר ארגנטינאי!"

מן השמים מחייכים

סיפור רכישת הקרקע עבור המוסדות בארגנטינה ראוי להישמר בפנתיאון של מקימי עולם התורה. הגר"א בן דוד עצמו מכנה את הסיפור הזה כסיפור מסיפורי הבעל שם טוב, והוא סיפר לי אותו בפרטורטו: ועד הקהילה המתגבשת ראה את הצרכים המתרחבים והחליט על בניית מבנה קבע לכלל המוסדות. ההצעה הרלוונטית ביותר הייתה קרקע על שטח של מאתיים מטר בחצי מחיר. רב הקהילה הצעיר לא הסכים. "היום אנחנו מאה משפחות", אמר להם, "תוך זמן קצר הקהילה תכפיל את עצמה כמה פעמים, למי יספיקו מאתיים מטר?" הדעות חלוקות. חברי הוועד מרגישים שאם לא קונים עכשיו קרקע, לעולם לא יקנו. הרב בן דוד מבקש ארכה של ימים אחדים בהם הוא מנסה לגשש אחר מקום טוב יותר.

"היינו רואים את ידו הימנית מורמת בחולשה, נוגעת קלושות בקיבורת של יד שמאל ומנושקת. אחר כך מגביה שוב את היד לכיוון המצח, מגשש אחר התפילין של ראש"

עזבתי עד היום. "וצריך להבין. באותן שנים לא היה אף אדם שהלך להקים ישיבה בחוץ לארץ. יתרה מכך, בארגנטינה עצמה לא היה מוכר המושג שצעירים הולכים ללמוד תורה. בגיל חמש עשרה כבר מוציאים את הילד מהלימודים ומכניסים אותו לעסקים. התחלתי להחדיר בהם את הרצון להיות בן תורה, את השאיפה להיות תלמיד חכם. "היום הנושאים האלה יותר קלים להבנה, לא אז. עבדתי מאוד קשה, ולאחר שלוש שנים בארגנטינה יישבתי במשרד והרגשתי שאני לא מתקדם לשום מקום. אמרתי, 'דיבוננו של עולם, מה אני עושה בארגנטינה? למה אני פה בכלל?!' שמע אותי המזכיר ואמר לי, 'כבוד הרב, לפני שבאת לכאן התכווננו לשלוח את הילדים לעבודה. היום אני יכול לומר לך שהילדים שלי לומדים בישיבה, רק בזכותך'. זו הייתה בשבילי תשובה מן השמיים. הגברתי את העבודה ונשארתי שם עוד שבע שנים נוספות."

ואיך התחלפת שם, פתאום נפלתם על ארץ לא מוכרת... "זה לא התחיל ככה. הלכתי קודם כול לניו יורק לגייס כסף עבור יהדות ארגנטינה. בבית הכנסת גשתי את אדמונד ספרא, יוזר לטוב. אמרתי לו, 'אני הולך להקים ישיבה בארגנטינה, אתה רוצה לעזור?' התחברנו מיד אחד לשני, והוא התחיל לתת לי אלף דולר כל חודש. ומדובר באותם ימים שמשכורת של מורה עמדה על עשרים וחמש דולר בלבד, אז יכולתי לשלם ברווח משכורות.

"התרמתי גם את משה סבא, משה רייכמן, וולפסון ועוד כמה אנשים שהקדישו את חייהם למען עולם התורה, ויצאתי לארגנטינה. "תחילה הקמתי שם מוסדות חינוך, 'שובה ישראל'. אבל היה צריך לדאוג שהמתנכים יהיו ברמה הכי טובה. הודעתי שאני משלם מאה דולר לחודש, פי ארבעה ממה ששילמו עד עכשיו. באו אלי המורים והמורות הכי טובים. המוסדות הוותיקים כעסו עלי, טענו שאני מקלקל ומזיק, ולא התחשבתי המשכתי הלאה והקמתי בית ספר לבנות ותלמוד תורה לבנים. המוסדות התרחבו והם מתרחבים עד היום. בישיבה הקטנה, לדוגמה,

ברוך דיין האמת

שבורים ורצוצים מהבשורה המרה, על פטירתו של האי גברא רבא, גדול מרבן שמו, מייסד נשיא וראש מוסדות וקהילת אור האמת בעיר אלעד, אשר מסר נפשו וגופו למען אלפי תלמידיו שומעי לקחו, רבים הלכו לאורו, נפש נקי וצדיק, האיר פניו לכל דורש ומבקש, בקי בכל מכמני התורה

הגאון הצדיק רבי

אליעזר בן דוד צוקל

שהלך לעולמו בערב ראש השנה לאחר שהתייסר בייסורים קשים ומרים, הוא נסע למנוחות ואותנו הותר לאנחות

בעל הנחמות ירפא לשברון לבבנו, וינחמו בבניין ירושלים והמקדש, אז יקיצו וירננו שוכני עפר במהרה בימינו

המתאבלים מרה ישראל פרוש ראש העיר מ"מ, סגנים וחברי מועצת העיר

הרב בן דוד מספר על הפעילות והעשיר מקשיב בריכוז. בניו הגיעו באמצע והוא מבקש מהם להתמתן בחוק.

קיצורו של דבר, התרגש מהפעילות ונעתר למכור תמורת מאה אלף דולר. מחיר אפסי ביחס לשווי.

עכשיו תורו של הרב בן דוד לצחוק. "אתה יודע שאין לנו כלום, מהיכן יהיה לנו מאה אלף דולר?" שוב ייחזה נרגשת והעשיר מוכן להוריד אותו להביא משם חבילה מהארון. היו בפנים מטבעות זהב ארוזות. הסכום הלך והושלם. את הסכום האחרון השליש מואזי כפף, יהודי יקר בעל זכויות. מי כעמך ישראל!

המרוץ להשיג את הכסף התחיל. יהודי יקר שמע על הקרקע ונתן את המפתח של המכונית שלו. רכב חדש שקנה זה עתה, הוא מקדיש את הרכב למען המגבית, ימכור אותו וישתמשו בפדיון. השני שמע על הסיפור והריץ את בנו לבית, מדרך אותו להביא משם חבילה מהארון. היו בפנים מטבעות זהב ארוזות. הסכום הלך והושלם. את הסכום האחרון השליש מואזי כפף, יהודי יקר בעל זכויות. מי כעמך ישראל!

עד יום שלישי רוכז כל הכסף בידיו של הגר"א בן דוד, והקרקע הראשונה נרכשה לטובת מוסדות שובה ישראל. ואחריה קרקע שנייה מימין, ואחר כך קרקע שלישית משמאל, ובימים אלה נרכשת הקרקע הרביעית, והיה האוהל אחד.

יעברו שנים עד שהרב בן דוד ירגיש שמן השמיים מחייכים אליו בקרקע הזו. היה זה כאשר נמצאו כמה מסמכים ובהם חתימה על בית כנסת עתיק מלפני מאה וכמה שנים שפעל במקום, בדיוק באותה כתובת שבה הוקם המבנה החדש!

כולל אברכים בקובה

בסערות חייו של רבי אליעזר אין מי שיכול להתחרות. מוסדות אור החיים היו רק הפתח, וכולל האברכים בקובה היה צליל הסיום של יצירת חייו המפוארת. ממיטת חוליו, בדקות החסד המועטות שמוחו לא היה שריו בערפול, עמל על פתיחת כולל אברכים בהוואנה בירת קובה, בדיוק כמו שהיה מותו בשיא תפארתו, קודם רעיונות עילאיים אך להגדיל כבוד שמיים בעולם.

"שמעתי שהמחיה בקובה זולה מאוד", לחש בשארית כוחותיו רק לפני חודש ימים. "אם אני אוסף יהודים מסכנים שחיו בתוך הבועה הקומוניסטית ומבקש מהם שישבו בבית מדרש במשך היום, ובתמורה אשלם להם משכורת נאה, וגם ארוחת צהריים, הם לא יישבו וילמדו תורה?" ענינו של רבי אליעזר נצצו, משל היהודי הקובני היווה את פסגת שאיפת חייו, כביכול אין הוא אלא יושב כאן ומחכה שילמדו אותו תורה.

עכשיו כמו אין כאן מיטת בית חולים ולא מכשירים מצפצפים; על השידה הסמוכה לא מונח דו"ח הרופאים האחרון הקובע כי המחלה אכלה את כל הגוף ואין עוד סיכויים לשרוד אותה

"שאלתי שוב, 'תגיד לי אבא, אנסה לעזור לך'. ואז גילה מה שובר את גופו, 'רפאל, כבר שבועיים, אהה... כבר שבועיים לא קראתי שניים מקרא ואחד תרגום, אהה'"

האיר את העולם. בהדלקת נרות חנוכה באחת הקהילות שהנהיג

"עכשיו תלמד, וגם אם לא תבין, אז בעולם האמת כבר ילמדו אותך. אבל אל תבוא לעולם האמת ותגיד להם שאת המסכת הזאת לא למדת"

הרב צוראל קריספל, מקורבו של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל, בטור אישי ל'הדרך' על עשרים שנה בצל דמות נפילים

את התפילה כסדרה וכהלכתה, יושבים ללמוד שיעור קבוע ורק אחר כך יוצאים לעבודה. והיה עוד מאפיין מרכזי שחשוב להזכיר אותו - הרב ברח בכל הכוח מפרסום וממחלוקת. בקלות יכול להתברר היכן שרצה, יכול לצבור כוח ושליטה בכל מקום, בדיוק כמו שהקים קהילות וחולל מהפכות. היו לו הכוחות והכישורים, אבל בדעתו הנקייה ידע היכן שווה להשקיע, והיום הוא אוכל את הפירות הגדולים שלו בעולם האמת. לא רצה שיכירו בו כמאן דאמר ולא רצה לתפוס צד בשום מחלוקת, כל החושים שלו היו דרוכים לדבר אחד - להגדיל כבוד שמיים.

לא היו לו משמשים ולא היה לו רכב. רק עם פלאפון קטן ומישור ניזול את כל עסקיו הקדושים, מול כל קצוות תבל התנהל באחריות ובפיקחות עצומה.

איבדנו את אחד מהמנהיגים הגדולים ביותר שהיה בדור האחרון. מנהיג שישב בצללים והקים אימפריות של תורה.

לעצמו לזוז ממנו כי הוא זה. הייתי לומד איתו מדי ערב וראיתי מה זה אמת בלי פשרות. בכל עת היה מעודד אותי ללמוד עוד ועוד, גם אם הסוגייה קשה ולא הבנתי את כל השיטות, היה אומר לי להמשיך הלאה. "עכשיו תלמד, גם אם לא תבין, אז בעולם האמת כבר ילמדו אותך. אבל אל תבוא לעולם האמת ותגיד להם שאת המסכת הזאת לא למדת". הערגה שלו לקדוש ברוך הוא הייתה משהו מדהים. כל ימיו דיבר איתו בשירים, כתב אין-ספור שירים של כמיהה לקדוש ברוך הוא, בעברית או בפרסית. יש פייטן פרסי, שמו רבי בהרוז אהרונ, יהודי צדיק שראה ברבי אליעזר את רבו המובהק, והרבה מהשירים שלו מבוססים עליו.

בואו לאלעד, תראו את הקהילה המפוארת שהקים בעיר. מאה בעלי בתים שצריכים לצאת לעבודתם בשעה מוקדמת, אבל קודם לכן, בזמן הנץ החמה נאספים לתפילה במתינות ובנחת, כולם עם תפילין של רש"י ורבינו תם, משלימים

בין לבין שמע על שטח בן שבע מאות מטר. בירר על הבעלים ושמע שמדובר ביהודי עשיר. כל כך עשיר עד שאי אפשר לגשת אליו בלי סרסורים ומתורכים.

ארגנטינה כנראה עוד לא הכירה את עוז רוחו של האברך הצעיר מבני ברק. בלי לתאם כלום התייצב רבי אליעזר בלשכתו ההדורה של הגבירה סוללה של עשר מזכירות מרכזות את העבודה בעסקי הנגיד, והאברך אינו יודע לאן לפנות. ראה דלת מחוטבת בסוף המסדרון ופתח אותה, מעשה בעל בית. הגביר הגדול נותן בו עיניים תמהות מכורסתו העמוקה.

"מה אתה מחפש", שאל בקוצר רוח.

"אני רוצה לקנות קרקע!"

העשיר צחק. "כאן לא מוכרים קרקעות, חב, כאן רק קונים קרקעות. אם יש לך קרקע אהה מוזמן לדבר!"

ורבי אליעזר דיבר ועוד איך דיבר אפילו לא החזן לשבת, בעמידה הציע את מרכולתו: "יש לי קרקע בשכונה ההיא, למכירה".

עיני הסוחר נדלקות. "יש לך שם קרקע? היכן בדיוק?"

"ברחוב פלוגי, שטח בן שבע מאות מטר!" הנשיפה הקולנית הדהדה למרחק. "זו הקרקע שלי, איש צעיר, מה אתה מקשקש שטויות?"

זה הרגע בו רבי אליעזר בן דוד ניצב דרוך לקרב, פורט ניגון עם דיוק מקסימלי, ניגון שסטייה קלה ממנו דינה עריפת ראש. "זו הקרקע שלך? ברצינות! אתה בן שמונים שנה, במה היא שלך חוץ מהירושם היבש בניירות? איך היא שלך ואיך אתה נהנה ממנה? בוא תעשה שם בית ספר, תביא לילדים קטנים השכלה, תן להם יהדות, אז באמת הקרקע הזו תהיה שלך גם אחרי מאה ועשרים!" זו הייתה הפעם הראשונה שהעזות של בעל הבית התפוגגה. בהה ברבי אליעזר רגעים אחדים, ולבסוף הזמין אותו להיכנס ולטגור את הדלת. "שב בבקשה", החווה בדומייה על הכורסה ממול.

ידעו שבסוף זה יביא לשמירת מצוות..."
כי לרבי אליעזר היה חשבון אחר, איך עושים
שעוד יהודים יכירו את מי שאמר והיה העולם.
איך מתבררים עוד יהודים לאביהם שבשמיים,
ואיך מתקרבים אליו בכל הכוח.

דירת עראי

ומילה אישית לסיום: אחד הדברים שהכי
הפתיעו אותי בשיחה המרתקת שנערכה בסלון
ביתו של הגאון הצדיק רבי אליעזר בן דוד זצ"ל,
הוא העובדה שעם כל מוסדות הענק שהקים במשך
כל ימי חייו, מצבו הכלכלי היה בשפל המדרגה,
בלי שראה בזה "עסק".

כאתגר, הציע לי אז בעל הבית לערוך סיור
בביתו. "אם תמצא כאן סכום כסף יותר ממאה
דולה, תיקח מתנה בשבילך. קדימה, לך תחפש
בכל הארונות והמגירות..."

כי ביתו היה ריק מכול. כל מה שהיה לו, משכן
בשביל הקמת מוסדות ופרויקטים נוספים. אפילו
את ביתו מכר בשביל התורה, ואינו נמצא כעת
אלא בדירת עראי שמסר בידו אחד מתלמידיו. אם
יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבחו לו!

(תודתי נתונה לנכדו הר"ג משה פרץ
שליט"א, מקהילת "מגן דוד" במקסיקו על
הסיוע בהעמדת הדברים)

בצילון חימד וישב. בצעירותו עם החזן אי"ש זצ"ל

התחילו לבוא השאלות והרצון לדעת. רוצים להבין
איך מדליקים נרות חנוכה ואיך צריך להסתפר
בלי הקפת הראש, בצעדים איטיים התקרבו למאור
שבתורה.

"אחר כך ניסיתי להעתיק את המודל הזה
לגרזיה. אבל שם הטריק לא עבד. אנשים שמעו
על מה שעשיתי לרוסים וכבר לא הסכימו ללמוד.

"אנשים משכו בכתפיים, אמרו לי, 'רבי, אנחנו
לא מתכוונים להיות דתיים. מוכנים ללמוד ולחזור
לבית. אל תבוא עם עוד דרישות'. הסכמתי, העיקר
שיכסו את הראש בזמן שלומדים.

"אז כן, הייתה לי רשת כוללים שכל האברכים
שם היו מחללי שבת. עשרה כוללים כאלה הקמתי
בכפור הרוסי. אבל אל תדאג, אחרי חודשיים

יותר משבועות ספורים. עכשיו רבי אליעזר לבוש
במדי איש עסקים משופשף המזהה את העסקה
המוצלחת באופק.

זה לא הכולל הראשון שלו במקומות מוזרים.
היה לו דוגמתו באורבייג'ן ובאורביקסטן (בוכרה).
יהודים מקומיים שלא ידעו בכלל ללמוד, יושבים
כעת כאברכים והפכו להיות מודקקים במצוות.
בקראקס שבונצואלה שכנע שני עשירים מקומיים
שיפרסו את חסותם על בית ספר דתי שאותו
התעתד לפתוח. וכך גם בשורה ארוכה של ערים
שהזדמן לו לעבור דרכן, בכל מקום עצר ועודד
את בני הקהילה. לעתים התעכב בנסיעותיו יום
או יותר רק כדי להפית רוח חיים.

הרעיון הקובני לא יצא לפועל, בינתיים, הגם
שניסה לקדם אותו כבר כמה חודשים. אבל לי
זה הזכיר את המהפכה שחולל ברוסיה עם נפילת
מסך הברזל. "את כולל האברכים הראשון ברוסיה",
אמר לי אז בבת שחוק, "אני הקמתי: עם יהודים
שלא יודעים קרוא וכתוב".

ואיך מקימים כולל עם 'אברכים' שלא יודעים
אל"ף בי"ת? תהיתי באוזני המהפכן הקשיש,
עיניו עדיין בוערות כמו איש צעיר מלא אונים.
"רוסיה פתחה את השערים לעולם הגדול,
ואני שומע שרופא רוסי מרוויח חמישים דולר
לחודש. חשבתי לעצמי, אם רופא רוסי מרוויח
חמישים דולר לחודש, אני יכול 'להעסיק' עשרה
רופאים במשכורת מלאה. פרסמתי על אפשרות
להרוויח סכום יפה, בתנאי שיושבים ולומדים
מתוך ספרים שאני אדאג להביא.

בס"ד

"ותשובה ותפילה וצדקה, מעבירין את רוזע הגזירה"

לתרומת פדיון כפרות

1-800-677-777

חסדי נעמי

naomi.org.il | רח' בר יוחאי 10 ב"ב